

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2009. gada 6. oktobrī*

Lieta C-133/08

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši 1988. gada 19. decembra pirmajam protokolam par to, kā Eiropas Kopienu Tiesa interpretē Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, ko *Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlande) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 28. martā un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 2. aprīlī, tiesvedībā

Intercontainer Interfrigo SC (ICF)

pret

Balkenende Oosthuizen BV,

MIC Operations BV.

* Tiesvedības valoda — holandiešu.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermans [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*] un Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši P. Kūris [*P. Kūris*], E. Juhāss [*E. Juhász*], Dž. Arestis [*G. Arestis*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], P. Linda [*P. Lindh*] un K. Toadere [*C. Toader*] (referente),

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],
sekretārs R. Grass [*R. Grass*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Nīderlandes vārdā — K. Viselsa [*C. Wissels*] un I. de Frīss [*Y. de Vries*], pārstāvji,

— Čehijas valdības vārdā — M. Smoleks [*M. Smolek*], pārstāvis,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — V. Džoriss [*V. Joris*] un R. Trousterss [*R. Troosters*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2009. gada 19. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- ¹ Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā (OV 1980, L 266, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “konvencija”). Šis lūgums attiecas uz tās 4. pantu par tiesību aktiem, kas piemērojami, ja nav pušu izvēles.

- ² Minētais lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību, ko uzsākusi *Intercontainer Interfrigo SC* (turpmāk tekstā — “*ICF*”), Beļģijā reģistrēta sabiedrība, pret *Balkenende Oosthuizen BV* (turpmāk tekstā “*Balkenende*”) un *MIC Operations BV* (turpmāk tekstā — “*MIC*”), divām Nīderlandē reģistrētām sabiedrībām, lai panāktu, ka šim pēdējām divām tiek piespriests samaksāt nesamaksātos rēķinus, kas izrakstīti, pamatojoties uz fraktēšanas līgumu, kas noslēgts starp pusēm.

Atbilstošās tiesību normas

- 3 Konvencijas 4. pantā ar virsrakstu “Tiesību akti, ko piemēro, ja nav izdarīta izvēle” noteikts:

“1. Ciktāl nav izdarīta izvēle attiecībā uz līgumam piemērojamajiem tiesību aktiem saskaņā ar 3. pantu, līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, ar kuru tas ir visciešāk saistīts. Tomēr nodalāmai līguma daļai, kura ir ciešāk saistīta ar citu valsti, izņēmuma kārtā var piemērot šīs citas valsts tiesību aktus.

2. Ievērojot šā panta 5. punktu, tiek pieņemts, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā pusei, kurai ir jāveic līgumam raksturīgais izpildījums, līguma noslēgšanas laikā ir pastāvīgā dzīvesvieta vai struktūras, kas ir vai nav juridiska persona, gadījumā, tās galvenā pārvalde. Tomēr, ja līgums tiek noslēgts saistībā ar attiecīgās puses nodarbošanos vai profesionālo darbību, attiecīgā valsts ir valsts, kurā atrodas galvenā komercdarbības vieta, vai, ja saskaņā ar līguma noteikumiem izpildījums ir jāveic citā komercdarbības vietā, kura nav galvenā komercdarbības vieta — valsts, kurā atrodas šī cita komercdarbības vieta.

3. Neatkarīgi no šā panta 2. punkta noteikumiem, ciktāl līguma priekšmets ir tiesības uz nekustamo īpašumu vai nekustamā īpašuma lietošanas tiesības, tiek pieņemts, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā atrodas nekustamais īpašums.

4. Uz preču pārvadājuma līgumu neattiecas 2. punkta pieņēmums. Šāda līguma gadījumā, ja valsts, kurā līguma noslēgšanas laikā atrodas pārvadātāja galvenā komercdarbības vieta, ir arī valsts, kurā atrodas preču iekraušanas vieta vai izkraušanas vieta, vai nosūtītāja galvenā komercdarbības vieta, tiek pieņemts, ka līgums ir visciešāk

saistīts ar attiecīgo valsti. Piemērojot šo punktu, vienreizējie līgumreisi un citi līgumi, kuru galvenais mērķis ir preču pārvadāšana, ir pielīdzināmi preču pārvadājuma līgumiem.

5. Ja raksturīgais izpildījums nav nosakāms, 2. punktu nepiemēro, un 2., 3. un 4. punkta pieņēmumus neņem vērā, ja no apstākļu kopuma izriet, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti.”

4 Konvencijas 10. pantā ar virsrakstu “Piemērojamo tiesību aktu darbības joma” noteikts:

“1. Tiesību akti, ko piemēro līgumam saskaņā ar šīs konvencijas 3. līdz 6. un 12. pantu, konkrēti reglamentē:

[..]

d) dažādus saistību izbeigšanas veidus, [kā arī] rīcības priekšrakstus un ierobežojumus [, kas pamatoti ar termiņa beigšanos];

[..].”

5 1988. gada 19. decembra Pirmā protokola par to, kā Eiropas Kopienu Tiesa interpretē Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kas atvērta

parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā (OV 1989, L 48, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “pirmais protokols”), 2. pantā paredzēts:

“Visas turpmāk norādītās tiesas var lūgt Eiropas Kopienu Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu jautājumā, kas izvirzīts tās izskatīšanā esošā lietā un attiecas uz 1. pantā minēto dokumentu noteikumu interpretāciju, ja šīs tiesas uzskata, ka lēmums šādā jautājumā ir nepieciešams, lai tās varētu pieņemt spriedumu:

a) [..]

— Nīderlandē:

de Hoge Raad

[..].”

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

- 6 1998. gada augustā *ICF* noslēdza fraktēšanas līgumu ar *Balkenende* un *MIC* projekta par preču vilcienu satiksmi starp Amsterdamu (Nīderlande) un Frankfurti pie Mainas (Vācija) ietvaros. Šajā līgumā bija paredzēts, ka *ICF* jānodod *MIC* rīcībā preču vagoni,

nodrošinot dzelzceļa pārvadājumus. *MIC*, kas tās rīcībā esošo iekraušanas kapacitāti iznomāja trešajām personām, bija atbildīga par visu preču pārvadāšanas īstenošanas daļu.

- 7 Puses nenoslēdza rakstisku līgumu, taču īsu brīdi tās pildīja savu vienošanos. Tomēr *ICF* nosūtīja *MIC* rakstisku šī līguma projektu, kurā bija ietverta klauzula, ka par piemērojamajām tiesībām ir izvēlētas Beļģijas tiesības. Neviena no vienošanās pusēm šo līguma projektu nav parakstījusi.
- 8 1998. gada 27. novembrī un 22. decembrī *ICF* nosūtīja *MIC* rēķinus EUR 107 512,50 un EUR 67 100 apmērā. Pirmo no šiem rēķiniem *MIC* nesamaksāja, bet otro — samaksāja.
- 9 2001. gada 7. septembrī *ICF* pirmo reizi prasīja, lai *Balkenende* un *MIC* samaksā 1998. gada 27. novembrī nosūtīto rēķinu.
- 10 Ar 2002. gada 24. decembrī iesniegtu prasības pieteikumu *ICF* iesūdzēja *Balkenende* un *MIC Rechtbank te Haarlem* [Hārlemas Tiesā] (Nīderlande), lai panāktu, ka tās samaksā summu, kas atbilst minētajā rēķinā norādītajai, kā arī ar to saistīto pievienotās vērtības nodokli, kopsummā EUR 119 255.
- 11 Kā izriet no lēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu, *Balkenende* un *MIC* ir atsaukušās uz pamata prāvā apskatāmā prasījuma noilgumu, uzskatot, ka saskaņā ar tiesībām, kas piemērojamas līgumam, kas tās saista ar *ICF*, proti, Nīderlandes tiesībām, šim prasījumam ir iestājies noilgums.

- 12 Savukārt *ICF* uzskatīja, ka šim prasījumam nav iestājies noilgums, jo saskaņā ar Beļģijas tiesībām, kas esot līgumam piemērojamās tiesības, izvirzītais noilgums vēl neesot iestājies. Šajā ziņā *ICF* norāda — tā kā attiecīgais līgums neesot pārvadājuma līgums, piemērojamās tiesības ir jānosaka, nevis pamatojoties uz konvencijas 4. panta 4. punktu, bet gan pamatojoties uz tās 4. panta 2. punktu, saskaņā ar kuru piemērojamās tiesības ir tās valsts tiesības, kurā atrodas *ICF* galvenā uzņēmējdarbības vieta.
- 13 *Rechtbank te Haarlem* apmierināja *Balkenende* un *MIC* izvirzīto iebildumu par noilgumu. Piemērojot Nīderlandes tiesības, šī tiesa tādējādi uzskatīja, ka tiesībām uz rēķina apmaksu, ko bija izvirzījusi *ICF*, ir iestājies noilgums, un atzina *ICF* prasību par nepieņemamu. *Gerechthof te Amsterdam* (Nīderlande) (Amsterdamas Apelācijas tiesa) (Nīderlande) šo spriedumu apstiprināja.
- 14 Tiesas, kas lietu izskatīja pēc būtības, attiecīgo līgumu ir kvalificējušas kā preču pārvadājuma līgumu, uzskatot, ka, lai gan *ICF* nav pārvadātāja statusa, līguma galvenais priekšmets ir preču pārvadāšana.
- 15 Tomēr šīs tiesas ir izslēgušas konvencijas 4. panta 4. punktā paredzētā piesaistes kritērija izmantošanu un uzskatījušas, ka attiecīgais līgums ir ciešāk saistīts ar Nīderlandes Karalisti nekā ar Beļģijas Karalisti, pamatojoties uz vairākiem izskatāmās lietas apstākļiem, tādiem kā līguma pušu uzņēmējdarbības veikšanas vieta, kas atrodas Nīderlandē, un vagonu veicamais maršruts no Amsterdamas līdz Frankfurtei pie Mainas — pilsētām, kurās preces attiecīgi tika iekrautas un izkrautas.
- 16 No lēmuma par prejudiciālo jautājumu uzdošanu izriet, ka minētās tiesas šajā ziņā ir norādījušas — ja līgums galvenokārt attiecas uz preču pārvadāšanu, konvencijas 4. panta 4. punkts nav piemērojams, jo izskatāmajā lietā nav būtisku saistības faktoru šīs normas izpratnē. Atbilstoši konvencijas 4. panta 1. punktā norādītajam principam minēto līgumu tāpēc reglamentējot tās valsts tiesības, ar kuru tam ir visciešākā saistība, šajā gadījumā — Nīderlandes Karalistes tiesības.

17 Šis pašas tiesas uzskata, ka arī tad, ja, kā norāda *ICF*, attiecīgais līgums nav kvalificējams kā pārvadājuma līgums, konvencijas 4. panta 2. punkts nav piemērojams, jo no izskatāmās lietas apstākļiem izriet, ka šim līgumam ir ciešāka saistība ar Nīderlandes Karalisti, kā rezultātā ir jāpiemēro konvencijas 4. panta 5. punkta otrajā teikumā paredzētā atkāpes norma.

18 Savā kasācijas sūdzībā *ICF* izvirzīja ne vien kļūdu tiesību piemērošanā, kvalificējot minēto līgumu kā pārvadājuma līgumu, bet tāpat arī iespēju, ka tiesa atkāpusies no konvencijas 4. panta 2. punktā ietvertā vispārīgā noteikuma, lai piemērotu tās 4. panta 5. punktu. Prasītāja pamata tiesvedībā uzskata, ka šādu iespēju var izmantot tikai tad, ja no visiem apstākļiem izriet, ka vietai, kur reģistrēta puse, kurai jāveic raksturīgais izpildījums, nav patiesas piesaistes vērtības. Tas tā neesot bijis izskatāmajā lietā.

19 Ņemot vērā šo nevienprātību par konvencijas 4. panta interpretāciju, *Hoge Raad der Nederlanden* nolēma apturēt lietas izskatīšanu un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai [..] konvencijas 4. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šis noteikums attiecas tikai uz vienreizējiem līgumreisiem un ka uz visiem citiem līgumreisu veidiem šie noteikumi neattiecas?

2) Ja uz [pirmo] jautājumu tiek sniegta apstiprinoša atbilde: vai [..] konvencijas 4. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja citu līgumreisu veidu priekšmets tostarp ir arī preču pārvadāšana, tad saistībā ar šo pārvadāšanu attiecīgais līgums ietilpst šī noteikuma piemērošanas jomā un pārējā daļā piemērojamās tiesības nosaka saskaņā ar [..] konvencijas 4. panta 2. punktu?

- 3) Ja atbilde uz [otro] jautājumu ir apstiprinoša: ņemot vērā kuru no abām minētajām tiesību sistēmām, ir jāvērtē iebilde par prasījumu, kas izriet no līguma, noilgumu?

- 4) Vai gadījumā, ja līgums galvenokārt attiecas uz preču pārvadāšanu, [otrajā] jautājumā aprakstītais dalījums nav jāņem vērā un visām līguma daļām piemērojamās tiesības nosaka saskaņā ar [...] konvencijas 4. panta 4. punktu?

- 5) Vai [...] konvencijas 4. panta 5. punkta teikuma otrajā daļā minētais izņēmums ir jāinterpretē tādējādi, ka 4. panta 2.–4. punkta pieņēmumi nav piemērojami tikai tad, ja no apstākļu kopuma izriet, ka šajos noteikumos minētajiem piesaistes kritērijiem nav patiesas piesaistīšanas vērtības, vai arī jau tad, ja no tā izriet, ka pārsvarā pastāv nozīmīgāka piesaiste citai valstij?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērumi

Par Tiesas kompetenci

- 20 Atbilstoši pirmajam protokolam, kas stājās spēkā 2004. gada 1. augustā, lūgumi sniegt prejudiciālus nolēmumus par konvenciju ir Tiesas kompetencē.

- 21 Turklāt saskaņā ar minētā pirmā protokola 2. panta a) punktu *Hoge Raad der Nederlanden* var lūgt Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu jautājumā, kas izvirzīts tās izskatīšanā esošā lietā un attiecas uz konvencijas normu interpretāciju.

Par sistēmu, kas izveidota ar konvenciju

- 22 Kā norādījis ģenerālvokāts savu secinājumu 33.–35. punktā, no konvencijas preambulas izriet, ka tā noslēgta, lai veiktu tiesību aktu unificēšanu starptautisko privāttiesību jomā, kas aizsākta, pieņemot 1968. gada Briseles Konvenciju par jurisdikciju, spriedumu atzišanu un izpildīšanu civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.).
- 23 Tāpat no minētās preambulas izriet, ka konvencijas mērķis ir noteikt vienveidīgas normas attiecībā uz tiesībām, kas piemērojamas līgumsaistībām, neatkarīgi no vietas, kur tiek taisīts spriedums. Kā izriet no Ziņojuma par konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, ko sagatavojuši Mario Džuliano [*Mario Giuliano*], Milānas Universitātes profesors, un Pols Lagards [*Paul Lagarde*], Parīzes I universitātes profesors (OV 1980, C 282, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “Džuliano un Lagarda ziņojums”), minētā konvencija ir tapusi, lai likvidētu traucēkļus, kas rodas dažādu kolīziju normu dēļ līgumu jomā. Konvencijas mērķis ir paaugstināt tiesiskās drošības līmeni, nostiprinot uzticēšanos tiesisko attiecību stabilitātei, un iegūto tiesību aizsardzību visā privāttiesību jomā.
- 24 Kas attiecas uz konvencijā pasludinātajiem kritērijiem, lai noteiktu piemērojamās tiesības, ir jānorāda, ka vienotajos noteikumos, kas paredzēti konvencijas II sadaļā, atzīts princips, ka prioritāte ir pušu gribai, konvencijas 3. pantā pusēm paredzot piemērojamo tiesību izvēles brīvību.

- 25 Ja puses nav izvēlējušās līgumam piemērojamās tiesības, konvencijas 4. pantā paredzēti pamata piesaistes kritēriji, pamatojoties uz kuriem, tiesa var noteikt šīs tiesības. Šie kritēriji ir piemērojami visām līgumu kategorijām.
- 26 Konvencijas 4. pants ir balstīts uz tā 1. punktā atzīto vispārējo principu, ka, lai noteiktu līguma piesaisti kādas valsts tiesībām, ir jānosaka valsts, ar kuru šim līgumam ir “visciešākā saistība”.
- 27 Kā izriet no Džuliano un Lagarda ziņojuma, šī vispārējā principa elastīgumu mērenāku padara konvencijas 4. panta 2.–4. punktā paredzētie “pieņēmumi”. Konkrētāk, šajā 4. panta 2. punktā paredzēts vispārēja rakstura pieņēmums, kas par piesaistes kritēriju atzīst tās līguma puses galveno komercdarbības vietu, kura veic raksturīgo izpildījumu, kamēr minētā 4. panta 3. un 4. punktā paredzēti speciāli piesaistes kritēriji, kas attiecas attiecīgi uz līgumiem, kuru priekšmets ir tiesības uz nekustamo īpašumu, un pārvaldājuma līgumiem. Konvencijas 4. panta 5. punktā ietverta izņēmuma klauzula, kas atļauj atņemt minētos pieņēmumus.

Par pirmo jautājumu un otrā jautājuma pirmo daļu, kas attiecas uz konvencijas 4. panta 4. punkta piemērošanu fraktēšanas līgumiem

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 28 Nīderlandes valdība uzskata, ka konvencijas 4. panta 4. punktā paredzēti ne tikai līgumi par vienreizējiem līgumreisiem, bet arī visi citi līgumi, kas galvenokārt attiecas uz preču

pārvadāšanu. No Džuliano un Lagarda ziņojuma izrietot, ka šīs normas mērķis ir izskaidrot, ka fraktēšanas līgumi ir jāuzskata par preču pārvadājuma līgumiem tiktāl, ciktāl tāds ir šo līgumu mērķis. Tādējādi šajā kategorijā ietilpstot laika frakts līgumi, kuros pārvadātāja rīcībā uz noteiktu laiku, lai veiktu pārvadāšanu, tiek nodots nokomplektēts transporta līdzeklis ar tā apkalpi.

29 Savukārt Čehijas valdība ierosina izmantot teleoloģisku interpretāciju, saskaņā ar kuru konvencijas 4. panta 4. punkta pēdējā teikuma mērķis ir paplašināt šī 4. panta 4. punkta piemērošanas jomu, attiecinot to uz noteiktām līgumu kategorijām, kas saistītas ar preču pārvadāšanu, kaut arī šos līgumus nevar kvalificēt par pārvadājuma līgumiem. Lai fraktēšanas līgums ietilptu minētā 4. panta 4. punkta pēdējā teikuma piemērošanas jomā, esot nepieciešams, lai tā galvenais mērķis būtu preču pārvadāšana. No tā izrietot, ka izteikums “galvenais mērķis” jāizprot nevis kā līguma tiešais priekšmets, kura dēļ noslēgtas attiecīgās līgumiskās attiecības, bet kā mērķis, kura īstenošanai nepieciešama minēto attiecību palīdzība.

30 Eiropas Kopienu Komisija norāda, ka konvencijas 4. panta 4. punkta pēdējam teikumam ir “ierobežojošs apjoms”. Šajā teikumā paredzētais piesaistes kritērijs paredzot tikai noteiktu kategoriju fraktēšanas līgumus, proti, tāds, ar kuriem pārvadātājs kāda rīcībā uz vienu reizi nodod transporta līdzekli, un tāds, kas noslēgti starp pārvadātāju un kravas nosūtītāju vienīgi attiecībā uz preču pārvadāšanu. Pat ja nevarot noliegt, ka līgums pamata prāvā, kurā paredzēts nodot kāda rīcībā transporta līdzekļus līdz ar dzelzceļa pārvadājumiem, noteikti nozīmē preču pārvadājumu, tomēr ar šādiem elementiem nepietiek, lai to kvalificētu par preču pārvadājuma līgumu konvencijas 4. panta 4. punkta piemērošanas mērķiem. Šķiet, ka līgumiskās attiecības ar dažādiem kravu nosūtītājiem un pienākumi attiecībā uz efektīvu preču pārvadājumu, tostarp to iekraušanu un izkraušanu, ir izveidojušās starp *MIC* un “trešām personām”, kurām *MIC* iznomāja iekraušanas kapacitāti nofraktētajos vagonos.

Tiesas atbilde

- 31 Ar savu pirmo jautājumu un sava otrā jautājuma pirmo daļu iesniedzējtiesa būtībā jautā Tiesai, vai konvencijas 4. panta 4. punkts ir piemērojams citiem līgumiem, izņemot tos, kas noslēgti uz vienu reisu, un lūdz tai norādīt elementus, kas ļautu atšķirt fraktēšanas līgumu no pārvadājuma līguma, lai piemērotu šo normu līgumam pamata prāvā.
- 32 Šajā sakarā ievadam ir jāatgādina, ka saskaņā ar konvencijas 4. panta 4. punkta otro teikumu preču pārvadājuma līgumu reglamentē tās valsts tiesības, kurā līguma noslēgšanas laikā atrodas pārvadātāja galvenā komercdarbības vieta, ja tā ir arī valsts, kurā atrodas preču iekraušanas vai izkraušanas vieta vai nosūtītāja galvenā komercdarbības vieta. Konvencijas 4. panta 4. punkta pēdējā teikumā ir noteikts, ka, piemērojot šo punktu, "vienreizējie līgumreisi un citi līgumi, kuru galvenais mērķis ir preču pārvadāšana, ir pielīdzināmi preču pārvadājuma līgumiem".
- 33 No šīs pēdējās normas, interpretējot to burtiski, izriet, ka ar konvenciju pārvadājuma līgumiem tiek pielīdzināti ne vien vienreizēji līgumreisi, bet arī citi līgumi tiktāl, ciktāl šo līgumu galvenais mērķis ir veikt preču pārvadāšanu.
- 34 Tādējādi viens no minētās normas mērķiem ir paplašināt konvencijas 4. panta 4. punkta otrajā teikumā noteiktā starptautisko privāttiesību noteikuma piemērošanas jomu, attiecinot to uz līgumiem, kuru galvenais mērķis, kaut arī valsts tiesībās tie ir kvalificēti kā fraktēšanas līgumi, ir preču pārvadāšana. Lai konstatētu šo mērķi, ir jāņem vērā līgumisko attiecību mērķis un līdz ar to visi puses pienākumi, kas veido raksturīgo izpildījumu.

35 Atbilstoši fraktēšanas līgumam fraktētājs, kas veic šādu izpildījumu, parasti apņemas nodot frakts ņēmēja rīcībā transporta līdzekli. Tomēr nav izslēgts, ka fraktētāja pienākumi aptver ne tikai vienkāršu transportlīdzekļa nodošanu kāda rīcībā, bet arī preču pārvadāšanu tās parastajā izpratnē. Šādā gadījumā attiecīgais līgums nonāk konvencijas 4. panta 4. punkta piemērošanas jomā, ciktāl tā galvenais mērķis ir preču pārvadāšana.

36 Tomēr jānorāda, ka konvencijas 4. panta 4. punkta otrajā teikumā noteiktais pieņēmums ir piemērojams vienīgi tad, ja līguma noslēgšanas brīdī fraktētāja galvenā komercdarbības veikšanas vieta — pieņemot, ka tas tiek uzskatīts par pārvadātāju — ir valstī, kurā atrodas preču iekraušanas vai izkraušanas vieta vai kravas nosūtītāja galvenā uzņēmējdarbības veikšanas vieta.

37 Ņemot vērā šos apsvērumus, uz pirmo jautājumu un otrā jautājuma pirmo daļu ir jāatbild, ka konvencijas 4. panta 4. punkta pēdējais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka minētā 4. panta 4. punkta otrajā teikumā paredzētais piesaistes kritērijs citiem fraktēšanas līgumiem, izņemot vienreizēju līgumreisu, ir piemērojams vienīgi tad, ja līguma galvenais mērķis ir nevis transportlīdzekļa vienkārša nodošana kāda rīcībā, bet gan preču pārvadāšana tās parastajā nozīmē.

Par otrā jautājuma otro daļu, kā arī trešo un ceturto jautājumu, kas attiecas uz iespēju tiesai sadalīt līgumu vairākās daļās, lai noteiktu piemērojamās tiesības

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 38 Nīderlandes valdība uzskata, ka saskaņā ar konvencijas 4. panta 1. punkta otro teikumu līguma sadalīšana ir iespējama vienīgi “izņēmuma kārtā”, ja viena līguma daļa ir nodalāma no pārējām un tā ir ciešāk saistīta ar citu valsti, nevis to, kurai piesaistītas pārējās līguma daļas, un ja šī nodalīšana neizraisa risku, ka tiks traucētas attiecības starp piemērojamajām normām. Saskaņā ar šīs valdības viedokli izskatāmajā lietā, ja pamata prāvā apskatāmais līgums galvenokārt neattiecas uz preču pārvadāšanu, tas vispār neietilpst konvencijas 4. panta 4. punkta piemērošanas jomā. Savukārt, ja šis līgums galvenokārt attiecas uz preču pārvadāšanu, tas pilnībā ietilpst šī 4. panta 4. punkta piemērošanas jomā. Tādējādi tiktu izslēgts, ka minētais 4. panta 4. punkts būtu piemērojams vienīgi attiecībā uz līguma elementiem, kas attiecas uz preču pārvadāšanu, un ka attiecībā uz līguma pārējo daļu šo pašu līgumu varētu reglamentēt tiesības, kas noteiktas, piemērojot konvencijas 4. panta 2. punktu.
- 39 Čehijas valdība norāda, ka konvencijas 4. panta 1. punkta otrais teikums ir jāpiemēro izņēmuma kārtā — tiktāl, ciktāl citu tiesību piemērošana noteiktām līguma daļām, pat ja tās ir nodalāmas no līguma pārējām daļām, apdraud tiesiskās drošības un “tiesiskās palāvības” principus. Tādējādi, kā izrietot no Džuliano un Lagarda ziņojuma, iespējamajai dažādu līguma daļu nošķiršanai esot jāatbilst kopuma saskaņotības prasībām.
- 40 Komisija uzsver, ka konvencijas 4. panta 1. punktā paredzētā līguma sadalīšana ir nevis pienākums, bet iespēja, kas ir tiesai, kuras izskatīšanā ir lieta, un to varot īstenot vienīgi tad, ja līgumam ir dažādas, autonomas un nodalāmas daļas. Pamata prāvā, kuras priekšmets ir komplicēta vienošanās, kas attiecas uz pašām attiecībām starp fraktēšanu un preču pārvadāšanu, sadalīšanas izmantošana, kā uzskata Komisija, šķiet esam

mākslīga rakstura risinājums. Faktiski, ja tas attiektos uz līgumu, uz ko attiecas konvencijas 4. panta 4. punkts, noteikti nebūtu jāveic tā sadalīšana, jo nebūtu nepieciešamības iespējamais papildu aspektus, kas saistīti ar pārvadāšanu, pakļaut citiem tiesību aktiem, nevis tiem, kas piemērojami līguma galvenajam priekšmetam. Konkrētāk, tiesības uz pretizpildījumu, kā arī noilgums ir tik cieši piesaistīti pamata līgumam, ka nebūtu iespējams tos nodalīt, nepārkāpjot tiesiskās drošības principu.

Tiesas atbilde

41 Ar sava otrā jautājuma otro daļu, kā arī ar savu trešo un ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, kādos apstākļos saskaņā ar konvencijas 4. panta 1. punkta otro teikumu ir iespējams vienām un tam pašām līgumiskajām attiecībām piemērot dažādu valstu tiesības, it īpaši attiecībā uz noilgumu tiesībām, kas izriet no tāda līguma kā pamata prāvā apskatāmais. Konkrētāk, *Hoge Raad der Nederlanden* jautā, vai, attiecībā uz fraktēšanas līgumu piemērojot konvencijas 4. panta 4. punktā paredzēto piesaistes kritēriju, šis kritērijs attiecas vienīgi uz līguma daļu par preču pārvadāšanu.

42 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka saskaņā ar konvencijas 4. panta 1. punkta otro teikumu izņēmuma kārtā viena līguma daļa var tikt pakļauta tiesībām, kas atšķiras no tām, kas tiek piemērotas pārējai līguma daļai, ja tā ir ciešāk saistīta ar citu valsti, nevis to, kurai piesaistītas līguma pārējās daļas.

43 No šīs normas formulējuma izriet, ka noteikumam, kas paredz līguma sadalīšanu, ir izņēmuma raksturs. Šajā ziņā Džuliano un Lagarda ziņojumā norādīts, ka vārdi “izņēmuma kārtā”, kas atrodami 4. panta 1. punkta pēdējā teikumā, “interpretējami [...] tādējādi, ka tiesai sadalīšana jāizmanto cik reti vien iespējams”.

- 44 Lai konstatētu nosacījumus, pie kuriem tiesa var veikt līguma sadalīšanu, ir jāņem vērā, ka konvencijas mērķis, kā tas atgādināts ievada apsvērumos šī sprieduma 22. un 23. punktā, ir paaugstināt tiesiskās drošības līmeni, nostiprinot uzticēšanos attiecību stabilitātei starp līgumslēdzējām pusēm. Šādu mērķi nevar sasniegt, ja piemērojamo tiesību noteikšanas sistēma nav skaidra un piemērojamās tiesības nav pietiekami droši iepriekš paredzamas.
- 45 Kā norādījis ģenerālvokāts savu secinājumu 83. un 84. punktā, iespēja sadalīt līgumu vairākās daļās, lai to pakļautu vairākām tiesību sistēmām, nonāk pretrunā ar konvencijas mērķiem un ir jāpieļauj vienīgi tad, ja līgumā apvienotas vairākas daļas, ko var uzskatīt par savstarpēji autonomām.
- 46 Tātad, lai konstatētu, vai vienu līguma daļu var pakļaut atšķirīgām tiesībām, ir jānosaka, vai līguma daļas mērķis ir autonomas salīdzinājumā ar pārējām līguma daļām.
- 47 Ja tas tā ir, katra no līguma daļām jāpakļauj vienām vienīgām tiesībām. Tādējādi, it īpaši attiecībā uz noteikumiem par tiesību noilgumu, tām jāizriet no tās pašas tiesību sistēmas kā atbilstošajām saistībām piemērojamā tiesību sistēma. Šajā sakarā ir jāatgādina, ka atbilstoši konvencijas 10. panta 1. punkta d) apakšpunktam līgumam piemērojamās tiesības reglamentē saistību noilgumu.
- 48 Uz šo apsvērumu pamata uz otrā jautājuma otro daļu, kā arī trešo un ceturto jautājumu ir jāatbild, ka konvencijas 4. panta 1. punkta otrais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka vienu līguma daļu var regulēt tiesības, kas atšķiras no tiesībām, kas piemērojamas pārējam līgumam, vienīgi tad, ja tās priekšmets rādās esam autonomas.

- 49 Ja piesaistes kritērijs, kas tiek piemērots fraktēšanas līgumam, ir konvencijas 4. panta 4. punktā paredzētais, šis kritērijs ir jāpiemēro visam līgumam, ja vien līguma daļa par pārvadāšanu nav autonoma attiecībā pret pārējām līguma daļām.

Par piekto jautājumu, kas attiecas uz konvencijas 4. panta 5. punkta otrā teikuma piemērošanu

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 50 Nīderlandes valdība uzskata, ka konvencijas 4. panta 5. punkta otrajā teikumā paredzēta atkāpe no tās 4. panta 2.–4. punktā paredzētajiem kritērijiem. Tādējādi kā “mazāk cieša” kvalificēta piesaiste citai valsti, nevis tai, kas noteikta, pamatojoties uz 4. panta 2.–4. punktu, esot nepietiekama, lai attaisnotu atkāpi no šiem kritērijiem, kā dēļ pēdējos minētos vairs nevar uzskatīt par galvenajiem piesaistes elementiem. No tā izrietot, ka konvencijas 4. panta 5. punktā paredzēto atkāpi varot piemērot vienīgi tad, ja no visu apstākļu kopuma izriet, ka šiem kritērijiem nav patiesas piesaistīšanas vērtības un ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti.
- 51 Saskaņā ar Čehijas valdības viedokli konvencijas 4. panta 5. punkts neesot vis *lex specialis* attiecībā pret šo 4. panta 2.–4. punktu, bet gan atsevišķa tiesību norma, kas attiecas uz situāciju, kad no visiem lietas apstākļiem un no līgumiskajām attiecībām kopumā ļoti skaidri izriet, ka līgums ir daudz ciešāk piesaistīts citai valstij, nevis tai, kura noteikta, piemērojot citus piesaistes kritērijus.

- 52 Savukārt Komisija uzsver, ka konvencijas 4. panta 5. punkts ir jāinterpretē šauri, to izprotot tādējādi, ka citus apstākļus var ņemt vērā vienīgi tad, ja minētā panta 2.–4. punktā paredzētie kritēriji neparāda patiesu piesaistīšanas vērtību. Šo pieņēmumu pastāvēšana faktiski izvirzot prasību, lai tiem tiktu piešķirta būtiska nozīme. Pārējos piesaistes apstākļus līdz ar to varot ņemt vērā vienīgi tad, ja izņēmuma kārtā minētie kritēriji nedarbojas efektīvā veidā.

Tiesas atbilde

- 53 Ar savu piekto jautājumu iesniedzējtiesa jautā, vai konvencijas 4. panta 5. punkta otrajā teikumā minētais izņēmums ir jāinterpretē tādējādi, ka 4. panta 2.–4. punkta pieņēmumi nav piemērojami tikai tad, ja no apstākļu kopuma izriet, ka šajos noteikumos minētajiem piesaistes kritērijiem nav patiesas piesaistīšanas vērtības, vai arī ka tiesai tie tāpat jānoraida tad, ja no šiem apstākļiem izriet, ka pastāv ciešāka piesaiste citai valstij.
- 54 Kā tas uzsvērts ievada apsvērumos, kas norādīti šī sprieduma 24.–26. punktā, konvencijas 4. panta, kurā noteikti piesaistes kritēriji, kas piemērojami līgumsaistībām, ja puses nav izvēlējušās piemērojamās tiesības, 1. punktā ir noteikts vispārējais princips, atbilstoši kuram līgums jāreglamentē tās valsts tiesībām, ar kuru tam ir visciešākā saistība.
- 55 Lai nodrošinātu paaugstinātu juridiskās drošības līmeni līgumiskajās attiecībās, konvencijas 4. panta 2.–4. punktā ir noteikta virkne kritēriju, kas ļauj prezumēt, ar kuru valsti līgumam ir visciešākā saistība. Faktiski šie kritēriji darbojas kā pieņēmumi tādā izpratnē, ka tiesai, kuras izskatīšanā ir lieta, tie ir jāņem vērā, nosakot līgumam piemērojamās tiesības.

56 Saskaņā ar konvencijas 4. panta 5. punkta pirmo teikumu tās puses, kura veic specifisko izpildījumu, dzīvesvietas piesaistes kritēriju var neņemt vērā, ja šo vietu nav iespējams noteikt. Atbilstoši šī 4. panta 5. punkta otrajam teikumam visus “pieņēmumus” var neņemt vērā, ja “no visa apstākļu kopuma izriet, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti”.

57 Šajā sakarā ir jānosaka konvencijas 4. panta 5. punkta otra teikuma funkcija un mērķis.

58 No Džuliano un Lagarda ziņojuma izriet, ka konvencijas izstrādātāji par būtisku uzskatīja “paredzēt iespēju piemērot citas tiesības, nevis tās, uz kurām norāda 2., 3. un 4. punkta pieņēmumi, ja no apstākļu kopuma izriet, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti”. Tāpat no minētā ziņojuma izriet, ka konvencijas 4. panta 5. punktā tiesai atstāta “noteikta rīcības brīvība attiecībā uz to, vai katrā izskatāmajā gadījumā pastāv apstākļu kopums, kas pamato 2., 3. un 4. punktā paredzēto pieņēmumu nepiemērošanu”, un ka šāda norma ir “obligāta pavadnorma vispārēja rakstura koliziju tiesību noteikumam, kas paredzēts piemērošanai gandrīz visu kategoriju līgumiem”.

59 Tāpat no Džuliano un Lagarda ziņojuma izriet, ka konvencijas 4. panta 5. punkta mērķis ir līdzsvarot pieņēmumu sistēmu, kas izriet no šī paša panta, saskaņojot tiesiskas drošības prasības, kuras pilda minētā 4. panta 2.–4. punkts, un nepieciešamību paredzēt noteiktu elastīgumu, nosakot tiesības, kam faktiski ir ciešākā saistība ar attiecīgo līgumu.

60 Faktiski, tā kā konvencijas 4. panta galvenais mērķis ir panākt, lai līgumam tiktu piemērotas tās valsts tiesības, ar kuru tam ir visciešākā saistība, minētais 4. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ļauj tiesai, kuras izskatīšanā ir lieta, visos

atbilstošajos gadījumos piemērot kritēriju, kas ļauj konstatēt šādas saistības pastāvēšanu, neņemot vērā “pieņēmumus”, ja tie nenorāda valsti, ar kuru līgumam ir visciešākā saistība.

- 61 Tātad ir jānosaka, vai šos pieņēmumus var neņemt vērā vienīgi tad, ja tiem nav patiesas piesaistīšanas vērtības, vai arī jau tad, ja tiesa konstatē, ka līgumam ir ciešāka saistība ar citu valsti.
- 62 Kā izriet no konvencijas 4. panta formulējuma un mērķa, tiesai piemērojamās tiesības vienmēr ir jānosaka, pamatojoties uz minētajiem pieņēmumiem, kuri atbilst vispārējai tiesību paredzamības un tādējādi tiesiskās drošības prasībai līgumiskajās attiecībās.
- 63 Tomēr, ja no apstākļu kopuma skaidri izriet, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti, nevis to, kas noteikta, pamatojoties uz konvencijas 4. panta 2.–4. punktā noteiktajiem pieņēmumiem, šai tiesai jānoraida šī 4. panta 2.–4. punkta piemērošana.
- 64 Ņemot vērā šos apsvērumus, uz piekto jautājumu ir jāatbild, ka konvencijas 4. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja no apstākļu kopuma skaidri izriet, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti, nevis to, kas noteikta, pamatojoties uz konvencijas 4. panta 2.–4. punktā noteiktajiem pieņēmumiem, šai tiesai nav jāņem vērā šie kritēriji un ir jāpiemēro tās valsts tiesības, ar kuru šis līgums ir saistīts visciešāk.

Par tiesāšanās izdevumiem

65 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) **Konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā, 4. panta 4. punkta pēdējais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka minētā 4. panta 4. punkta otrajā teikumā paredzētais piesaistes kritērijs citiem fraktēšanas līgumiem, izņemot vienreizēju līgumreisu, ir piemērojams vienīgi tad, ja līguma galvenais mērķis ir nevis transportlīdzekļa vienkārša nodošana kāda rīcībā, bet gan preču pārvadāšana tās parastajā nozīmē;**
- 2) **šīs konvencijas 4. panta 1. punkta otrais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka vienu līguma daļu var regulēt tiesības, kas atšķiras no tiesībām, kas piemērojamas pārējam līgumam, vienīgi tad, ja tās priekšmets rādās esam autonomas;**

ja piesaistes kritērijs, kas tiek piemērots fraktēšanas līgumam, ir konvencijas 4. panta 4. punktā paredzētais, šis kritērijs ir jāpiemēro visam līgumam, ja vien līguma daļa par pārvadāšanu nav autonoma attiecībā pret līguma daļām;

- 3) šīs pašas konvencijas 4. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja no apstākļu kopuma skaidri izriet, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti, nevis to, kas noteikta, pamatojoties uz konvencijas 4. panta 2.–4. punktā noteiktajiem pieņēmumiem, šai tiesai nav jāņem vērā šie kritēriji un ir jāpiemēro tās valsts tiesības, ar kuru šis līgums ir saistīts visciešāk.

[Paraksti]